

ΨΥΧΟΜΕΤΡΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΠΡΩΙΜΗΣ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΓΝΩΣΗΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΔΥΣΚΟΛΙΩΝ

Πρόεδρος Συμποσίου: Σταύρου Α.

Καθηγητής Ψυχολογίας Αποκλίνοντος Παιδιού - Ειδικής Αγωγής

Εργαστήριο Ειδικής και Θεραπευτικής Αγωγής (ΕΡ.Ε.Θ.Α.), Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Συζητητής Συμποσίου: Καρβούνης Μ.

Δρ. Ειδικής Αγωγής, Ψυχολόγος, Σχολικός Σύμβουλος

Εργαστήριο Ειδικής και Θεραπευτικής Αγωγής (ΕΡ.Ε.Θ.Α.), Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Διεθνώς τις τελευταίες δεκαετίες και όχι μόνο, η επιστημονική έρευνα εστιάζεται στην πρώιμη ανίχνευση – διάγνωση των μαθησιακών δυσκολιών (*μαθησιακές διαταραχές* κατά το DSM IV, *ειδικές αναπτυξιακές διαταραχές των σχολικών ικανοτήτων* κατά τον Π.Ο.Υ. – ICD 10, 1992) και τη συνακόλουθη ψυχολογική, ψυχοπαιδαγωγική και ψυχοθεραπευτική παρέμβαση. Στο συμπόσιο αυτό, το Εργαστήριο Ειδικής και Θεραπευτικής Αγωγής (ΕΡ.Ε.Θ.Α) του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων παρουσιάζει ψυχομετρικά εργαλεία πρώιμης ανίχνευσης μαθησιακών δυσκολιών για παιδιά 4-8 ετών, ήτοι:

- α) Σταθμισμένα εργαλεία: το Φωνολογικό Τεστ Ανίχνευσης Δυσλεξικής Συμπεριφοράς (ΦΩΤΑΔΥΣ 5-6 και ΦΩΤΑΔΥΣ 6-8), η Κλίμακα Λογικομαθηματικής Σκέψης (LOGMATH) και το Τεστ Ανίχνευσης Αναπτυξιακής Διαταραχής Ψυχοκινητικού Συντονισμού, και
- β) Υπό στάθμιση μεταξύ άλλων εργαλεία: το Τεστ Πρώιμης Ανίχνευσης Ικανοτήτων και Δυσκολιών της Γλωσσικής Έκφρασης του Νηπίου και το Τεστ Διαταραχών της Οπτικής Αντίληψης.

S27A

**ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΠΡΟΛΗΨΗ ΕΙΔΙΚΩΝ ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΩΝ ΔΥΣΚΟΛΙΩΝ ΣΤΗ
ΜΑΘΗΣΗ ΤΟΥ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ**

Καρβούνης Μ.

*Δρ. Ειδικής Αγωγής, Ψυχολόγος, Σχολικός Σύμβουλος, Διδάσκων Π.Τ.Δ.Ε./Ε.Κ.Π.Α,
Ερευνητής Εργαστηρίου Ειδικής και Θεραπευτικής Αγωγής (ΕΡΕΘΑ), Πανεπιστήμιου
Ιωαννίνων*

Οι μαθησιακές δυσκολίες αποτελούν μια ετερογενή ομάδα δυσκολιών, οι οποίες αναφέρονται στην εκμάθηση και χρήση του γραπτού λόγου, της ανάγνωσης, της ορθογραφημένης γραφής και των λογικομαθηματικών ικανοτήτων. Η εμφάνιση, η διαπίστωση και η αξιολόγησή τους προϋποθέτουν την προσχολική και σχολική φοίτηση. Μάλιστα για την οριστική διάγνωσή τους απαιτείται φοίτηση τουλάχιστον δύο ετών. Ωστόσο, η πρόγνωση όσον αφορά στην πορεία των "μαθησιακών δυσκολιών" ενός παιδιού εξαρτάται τόσο από την πρώιμη έγκυρη ανίχνευση όσο και από την έγκαιρη ειδική αντιμετώπισή τους. Η πρώιμη ανίχνευση παιδιών σε «επικινδυνότητα» (at risk) και η πρώιμη παρέμβαση έχουν θετικά αποτελέσματα στην επίδοσή τους και συνακόλουθα βελτιώνουν την ποιότητα ζωής τους, καθώς προλαμβάνουν την εμφάνιση δευτερογενών προβλημάτων που επιβαρύνουν την πρωτογενή δυσκολία.

Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται η κατασκευή και στάθμιση ενός έγκυρου και αξιόπιστου ψυχομετρικού εργαλείου εντοπισμού των παιδιών του Νηπιαγωγείου και των πρώτων τάξεων του Δημοτικού Σχολείου με τάση εμφάνισης δυσκολιών στην ανάγνωση και ορθογραφημένη γραφή, του Φωνολογικού Τεστ Ανίχνευσης Δυσλεξικής Συμπεριφοράς (ΦΩΤΑΔΥΣ 5-6 και ΦΩΤΑΔΥΣ 6-8). Η κατασκευή και στάθμιση του ΦΩΤΑΔΥΣ είναι αποτέλεσμα μιας διαχρονικής πολυετούς έρευνας, η οποία υλοποιήθηκε στο Εργαστήριο Ειδικής και Θεραπευτικής Αγωγής (ΕΡ.Ε.Θ.Α.) του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

S27B

ΕΚΤΙΜΗΣΗ «ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ» ΤΕΛΕΙΟΦΟΙΤΩΝ ΝΗΠΙΩΝ ΔΙΑΜΕΣΟΥ ΨΥΧΟΜΕΤΡΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΚΛΙΜΑΚΑ ΛΟΓΙΚΟΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΣΚΕΨΗΣ (LOGMATH)

Δεληκανάκη Ν.* , Σταύρου Λ.

* Υποψήφια Διδάκτωρ, Ερευνήτρια Εργαστηρίου Ειδικής και Θεραπευτικής Αγωγής (ΕΡΕΘΑ), Πανεπιστήμιου Ιωαννίνων, Σχολική Σύμβουλος

** Καθηγητής Ψυχολογίας Αποκλίνοντος Παιδιού - Ειδικής Αγωγής, Εργαστήριο Ειδικής και Θεραπευτικής Αγωγής (ΕΡ.Ε.Θ.Α.), Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Παρουσιάζονται στοιχεία που αφορούν την εφαρμογή του παραπάνω ψυχομετρικού εργαλείου σε περιπτώσεις παραπομπής νηπίων για εκτίμηση επιπέδου γνωστικής ανάπτυξης. Η λήψη απόφασης για τη δομή της μετά το νηπιαγωγείο φοίτησης (επανάληψη φοίτησης, τμήμα ένταξης, άλλο) κρίνεται κρίσιμη. Η παρούσα ερευνητική εργασία αφορά στη στάθμιση ψυχομετρικού εργαλείου με σκοπό την πρώιμη ανίχνευση δυσκολιών γνωστικής ανάπτυξης και τον εντοπισμό υποκειμένων σε επικινδυνότητα (at risk), διαμέσου της αξιολόγησης της λογικομαθηματικής σκέψης σε παιδιά ηλικίας 4-6 ετών. Η κλίμακα αποτελείται από πέντε υποκλίμακες: 1)Χωρική Ικανότητα, 2)Χρόνος (χρονική διαδοχή), 3)Σειροθετήσεις και Ακολουθίες, 4)Ταξινόμηση και 5)Αριθμός. Οι δοκιμασίες είναι εικονογραφικής μορφής, προφορικής απάντησης και εκτέλεσης γνωστικού έργου με χειρισμούς (tasks). Η επίδοση είναι ατομική και ο μέσος χρόνος επίτευξης ανέρχεται σε 23 λεπτά. Οι νόρμες διαφοροποιούνται ανά εξάμηνο ηλικίας. Κατά τη βαθμολόγηση εξάγεται ένα συνολικό σκορ επίδοσης, ενώ η κάθε υποκλίμακα βαθμολογείται ξεχωριστά, έτσι ώστε να προκύπτουν μετρήσεις γενικής γνωστικής ικανότητας και κατά υποκλίμακα ειδικότερα. Το δείγμα της στάθμισης απετέλεσαν 410 παιδιά νηπιαγωγείων 4-6 ετών, από τους τέσσερις νομούς της Κρήτης, ενώ προηγήθηκαν δυο προερευνητικές φάσεις. Τα δεδομένα μας ελήφθησαν κατά τη διάρκεια ατομικής συνέντευξης, ενώ συμπληρώθηκαν ερωτηματολόγια από εκπαιδευτικούς και γονείς. Ένα έτος μετά, στην Α΄ Δημοτικού, τεστ μαθηματικών επιδόθηκε σε μέρος του δείγματος. Σύμφωνα με τη στατιστική επεξεργασία, η κλίμακα παρουσιάζει καλή αξιοπιστία εσωτερικής συνοχής, καλή εγκυρότητα εννοιολογικής κατασκευής και περιεχομένου, καθώς και καλή εγκυρότητα κριτηρίου.

S27C

**ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΜΦΑΝΙΣΗ
ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗΣ ΤΟΥ ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΟΥ
ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ 4 – 8 ΕΤΩΝ**

Καραμπατζάκη Ζ.*, Σαρρή Δ.**

**Δρ. Ειδικής Αγωγής, Σχολική Σύμβουλος, Ερευνήτρια Εργαστηρίου Ειδικής και
Θεραπευτικής Αγωγής (ΕΡΕΘΑ), Πανεπιστήμιου Ιωαννίνων*

***Λέκτορας Ειδικής Αγωγής, Εργαστήριο Ειδικής και Θεραπευτικής Αγωγής
(ΕΡ.Ε.Θ.Α.), Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων*

Είναι επιστημονικά κοινός τόπος ότι το οικογενειακό περιβάλλον αποτελεί, παράγοντα αποφασιστικής σημασίας για την εν γένει ανάπτυξη του παιδιού, ιδιαίτερα κατά τα πρώτα χρόνια της ζωής του.

Σκοπός της έρευνάς μας είναι η διερεύνηση του ρόλου του οικογενειακού περιβάλλοντος στην ψυχοκινητική ανάπτυξη καθώς και στην εμφάνιση διαταραχών του ψυχοκινητικού συντονισμού σε παιδιά ηλικίας 4-8 ετών.

Το δείγμα της έρευνάς μας αποτέλεσαν 50 παιδιά 4-8 ετών από σχολεία της Ηπείρου και της ευρύτερης περιοχής των Αθηνών. Ως ερευνητικά εργαλεία χρησιμοποιήθηκαν το ειδικό τεστ ελέγχου της κινητικότητας (Τεστ Ανίχνευσης Αναπτυξιακής Διαταραχής Ψυχοκινητικού Συντονισμού), με το οποίο εξετάστηκαν όλα τα παιδιά, και ένα ερωτηματολόγιο που απευθυνόταν στους γονείς.

Η ανάλυση των δεδομένων έδειξε ότι: (i) υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση του οικογενειακού παράγοντα με την ψυχοκινητική ανάπτυξη των παιδιών, και (ii) οι παράγοντες που σχετίζονται με πιθανή δυσλειτουργία του οικογενειακού περιβάλλοντος συμβάλλουν σημαντικά στην εμφάνιση της διαταραχής του ψυχοκινητικού συντονισμού σε παιδιά ηλικίας 4-8 ετών.

Τα ευρήματα αυτά, τα οποία συμφωνούν με εκείνα άλλων σχετικών ερευνών που έχουν πραγματοποιηθεί σε διεθνές επίπεδο, συμβάλλουν ουσιαστικά στη διερεύνηση της αιτιολογίας εμφάνισης της διαταραχής του ψυχοκινητικού συντονισμού.

ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΕΡΓΑΛΕΙΟΥ ΠΡΩΙΜΗΣ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΔΥΣΚΟΛΙΩΝ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ ΤΟΥ ΝΗΠΙΟΥ

Γιαννέλη Π. *, Σταύρου Π.-Δ. **

*Υποψήφια Διδάκτωρ, Ερευνήτρια Εργαστηρίου Ειδικής και Θεραπευτικής Αγωγής (ΕΡ.Ε.Θ.Α.), Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

** Université Paris V - Sorbonne, Laboratoire de Psychologie Clinique et de Psychopathologie

Κατά τη νηπιακή ηλικία ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στη γλωσσική έκφραση του νηπίου και κυρίως στην ανάπτυξη του προφορικού του λόγου, δεδομένου ότι αυτός αποτελεί το κυρίαρχο στοιχείο έκφρασης του νηπίου και συμβάλλει τόσο στην ύφανση του ιστού των κοινωνικών συναλλαγών του όσο και στην προετοιμασία πρόσκτησης και απόκτησης της γραφής. Η κατάκτηση προφορικής γλώσσας στηρίζεται στην κατανόηση, στην παραγωγή λόγου, στην κυριαρχία του γλωσσικού κώδικα (προφορά, λεξιλόγιο, σύνταξη) και στη χρήση της γλώσσας (λαμβάνοντας υπόψη τα ποικίλα χαρακτηριστικά της επικοινωνιακής κατάστασης: γνωριμία των συνομιλητών, στόχοι επικοινωνίας, κ.ά.).

Η εισήγηση αυτή αποσκοπεί στην παρουσίαση ενός εργαλείου που έχει ως στόχο την πρώιμη ανίχνευση των γλωσσικών δυσκολιών του μαθητή και τον εντοπισμό των γλωσσικών ικανοτήτων του. Το εργαλείο αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τον ίδιο τον παιδαγωγό προκειμένου να σχεδιάσει προγράμματα παρέμβασης για την τάξη του αξιολογώντας το πεδίο των ικανοτήτων και δεξιοτήτων του κάθε μαθητή και της ομάδας – τάξης.

Στη μελέτη αυτή παρουσιάζουμε τα αποτελέσματα μιας πιλοτικής έρευνας που έγινε σε ένα δείγμα 100 μαθητών ηλικίας 5-6 ετών που φοιτούν σε νηπιαγωγεία της περιφέρειας Αττικής. Στο δείγμα χορηγήθηκε ένα εργαλείο που αποτελείται από 12 υπο-κλίμακες, επτά από τις οποίες χορηγούνται ατομικά και οι υπόλοιπες πέντε ομαδικά.

Αναλυτικότερα: (i) κατά την ατομική χορήγηση εξετάζεται: η λεξιλογική ικανότητα του παιδιού (ικανότητα δείξης και κατονομασίας αντικειμένων καθημερινής ζωής), η προφορική κατανόηση απλών και σύνθετων οδηγιών, η ικανότητα αφήγησης του παιδιού (λεκτική παραγωγή ενός πολύ γνωστού παραμυθιού), η κατανόηση παραμυθιού (η εύρεση σημαντικών πληροφοριών με την κατάλληλη επιχειρηματολογία, επιλογή εικόνων σχετικών με το παραμύθι), η ικανότητα κατονομασίας επαγγελμάτων και η φωνολογική ενημερότητα, και (ii) κατά την ομαδική χορήγηση εξετάζεται: η γνώση βασικών χωρικών εννοιών, η μνήμη, η προσοχή, η κατανόηση απλών και σύνθετων οδηγιών, η γνώση εννοιών χρόνου.